

Ἀντι-πατερική ἡ συμμετοχὴ τοῦ πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου
στὴν Θρονικὴ Ἑορτὴ τῆς Παπικῆς Ρώμης

Ὁ Διάλογος τῆς ἀγάπης*

Β΄.

Αἱ Συναντήσεις Ἱεροσολύμων, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ρώμης

Ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης ἔλαβον χώραν πᾶσαι αἱ συναντήσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ πάπα Ρώμης Παύλου ΣΤ΄.

Ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου τύπου ἐχαρακτηρίσθησαν ἱστορικὰ γεγονότα μεγάλης σημασίας αἱ συναντήσεις τῶν Ἱεροσολύμων (5.1.1964), Κωνσταντινουπόλεως (25.7.1967) καὶ Ρώμης (26.10.1967).

Χάριν τῆς ἱστορίας, ἀναφέρομεν, ὅτι ἡ συνάντησις τῶν δύο προκαθημένων εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ πλευρᾶς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπεφασίσθη, τῇ ἐπιμόνω αἰτήσῃ τοῦ ἐκλιπόντος οὐνίτου πατριάρχου Μαξίμου Δ΄.

Ἰδικόν του ἐπίτευγμα θεωρεῖ ὁ Μάξιμος τὴν ἀλλαγὴν τακτικῆς τοῦ Βατικανοῦ ἔναντι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν:

«Ὅσον ἀφορᾶ, γράφει, τὸ νέο ὕψος», ποὺ ζητήσαμε γιὰ τὶς σχέσεις μεταξὺ Ρώμης καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἔχομε νὰ ποῦμε, ὅτι οἱ ἐλπίδες μας ξεπεράστηκαν: Ταξίδι τοῦ

Πάπα στὰ Ἱεροσόλυμα, ἀνταλλαγὴ ἐπισήμων ἀντιπροσωπειῶν μεταξὺ Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Καντερβουρίας, ἀνάκλησις ἀναθεμάτων τοῦ 1054, παρουσία παρατηρητῶν στὴ Σύνοδο, ἀρχὴ ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων κτλ. Ποιὸς θᾶχε σκεφθῆ, πρὶν μονάχα δέκα χρόνια, ὅτι ἦταν δυνατόν νὰ γίνουν τέτοια πράγματα;»¹¹.

Τὸ Βατικανόν, χάριν τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν σκοπῶν τῆς Οὐνίας ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολῇ, δὲν ἐδίστασε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς τρεῖς μεγάλας συναντήσεις Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ πάπα Ρώμης.

Κατ' ἀρχὴν, οὐδεὶς ἀρνεῖται, ὅτι αἱ συναντήσεις τῶν δύο ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν θὰ ἠδύναντο νὰ σημειώσουν τὴν ἀπαρχὴν ἑνὸς εἰλικρινοῦς ὄντως διαλόγου ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσεγγίσεως τῶν διϊσταμένων Χριστιανικῶν κόσμων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

Ποῖος ὅμως εἰλικρινῆς διάλογος ἀγάπης θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγκαινιασθῆ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ συνεχισθῆ εἰς Κων)πολιν καὶ Ρώμην, ὅταν ἡ πρώτη συνάντησις κατηθύνετο ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τῶν οὐνιτῶν τῆς Ἀνατολῆς;

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι ὁ πάπας Παῦλος εἰς Ἱεροσόλυμα ἐδέχθη ὀλόκληρον τὴν οὐνιτικὴν Ἱεραρχίαν πρὶν ἢ συναντηθῆ μετὰ τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

Ὁ Π. Γρηγορίου, ἀναφερόμενος εἰς τὴν συνάντησιν πάπα καὶ οὐνιτῶν, γράφει:

«... Ὁ Ἅγιος Πατὴρ μετέβη εἰς τὴν περίλαμπρον βασιλικὴν τῆς Ἁγίας Ἄννης τῶν Λευκῶν Πατέρων, ἔνθα ἐδέχθη τοὺς Καθολικοὺς πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς τῶν κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησιῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησε βαρυσήμαντον λόγον, καλέσας αὐτοὺς νὰ παραμείνουν πιστοὶ εἰς τὰς παλαιφάτους παραδόσεις των καὶ τὰ λειτουργικὰ τυπικά των, δι' ὧν λαμπρύνεται ἡ καθ' ὅλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία»¹².

Ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ' ἔκρινε καλὸν νὰ συναντήσῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐν μέσῳ τῆς προκλητικῆς παρουσίας τῶν πολεμίων τῆς Ὁρθοδοξίας οὐνιτῶν, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται νὰ ἐκλατινίσουν τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐνεκαινίασε τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης τὸ Βατικανόν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀποροῦμεν, πῶς ὁ Ἀθηναγόρας ἠνέχθη τοιαύτην ἔναρξιν τοῦ διαλόγου!

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐπιδεικνύων πᾶσαν σπουδὴν πρὸς μίαν βεβιασμένην ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν,

«ἐ πρότεινε ταύτοχρόνως, ἵνα καὶ οἱ Πατριάρχαι καὶ Πρόεδροὶ τῶν ἑκασταχοῦ Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πορευθῶσιν ὅλοι ὁμοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα, συναντηθῶσι μετὰ τοῦ Πάπα καὶ διεξαγάγωσι μετὰ τοῦ συζήτησιν περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ ἄνω ἀπόψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, γνωσθεῖσαι εἰς τὸν κόσμον διὰ τοῦ διεθνοῦς Τύπου, ἐδημιούργησαν παρὰ τοῖς Ὁρθοδόξοις ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν. Καί, ὡς εἰκός, ἀπεκρούσθησαν ἐπίσημως καὶ ἀνεπισήμως μετὰ πατάγου»¹³.

Τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα συνάντησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ πάπα ἀπέκρουσε καὶ ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Βενέδικτος, ὁ ὁποῖος «ἐκινήθη δραστηρίως, ἀποστείλας καὶ ἀπεσταλμένους αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἀποτρέψῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐκ τοῦ ὡς ἄνω διαβήματος. Πλὴν οὐδὲν ἐπέτυχεν, ὑποχρεωθείς νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἄνω συνάντησιν.... Ἡ δὲ ἀνοχὴ αὐτοῦ ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς δηλώσεως, ὅτι δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς ἀπλοῦ προσκυνητοῦ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων»¹⁴.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀργολίδος Χρυσόστομος (νῦν Πειραιῶς) ἐνεργήσας, ὅπως προλάβῃ τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀθηναγόραν τῆ 13 Δεκεμβρίου 1963:

«... Ἐχετε παροξυσμὸν ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἔνωσησιν ἢ ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ μέσα εἰς τὸν παροξυσμὸν Σας αὐτὸν ἐμφανίζεσθε ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖτε διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ θεοφιλοῦς μὲν τούτου ἰδανικοῦ, ἀκατορθώτου ὁμως σήμερον καὶ διὰ πολλοὺς εἰσέτι αἰῶνας, ἐνῶ δὲ δὲν θὰ ἐπιτύχητε οὐδὲν εἰς τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ ἐπιτύχητε ἀντιθέτως νὰ διασπάσῃτε τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν ποιμένων Της.... Πρὶν ἢ εἶναι ἀπελπιστικῶς ἀργά, Παναγιώτατε, ματαιώσατε τὸ συντριπτικὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, διὰ τὸ πανίερρον ἀξιώμά Σας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσωπικὴν Σας ἀξιοπρέπειαν, αὐτὸ ταξίδιον»¹⁵.

Τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων κρίνει ὡς ἀντιβαίνουσαν πρὸς τοὺς Ἱερούς Κανόνας ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Β΄:

«Ὁλόκληρον τὸ γρανιτῶδες κανονικὸν καθεστῶς τοῦτο, πρὸ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς Ἐπίσκοπος Ὁρθόδοξος δύναται νὰ ἀντιπαρέλθῃ ἄνευ κινδύνου νὰ ὑποστῇ ἀμέσους τὰς ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἀπειλουμένης κυρώσεως, ἐν τούτοις, ὑπερεφαλάγγισεν, ἀτυχῶς, ἀτυχέστατα, καὶ διὰ πελωρίων βημάτων, ὁδεύσας εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1964, συνηντήθη μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ἠσπάσθησαν μετ' αὐτοῦ ἀμοιβαίως καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτοῦ μυστικῶς συμπροσηχήθησαν, μὴ παρόντος ἄλλου τινός, συνδιασκεφθεὶς εἶτα μετ' αὐτοῦ περὶ πολλῶν, φέροντος μάλιστα καὶ ὠμοφόριον! Γνωστὴ ἡ σημασία τῆς λεπτομερείας ταύτης!»¹⁶.

Πάντως, ἡ ὀρθόδοξος συνειδήσις δὲν ἠνέχθη τὴν τοιαύτην ἀπαρχὴν τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης. Ἄν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ', εὐθύς μετὰ τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων, δὲν ἐτήρησεν οὐδὲ τὰ προσχήματα τῆς εὐγενείας ἔναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀλλ' ἔσπευσε δύο μόλις ἡμέρας ἀργότερον, ὁμιλῶν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἐν Βηθλεέμ, νὰ καλέσῃ τοὺς «κεχωρισμένους ἀδελφούς», τοὺς Ὁρθοδόξους, νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ποιμνὴν, τότε δὴ τότε ἀντιλαμβάνεται πᾶσα ὀρθόδοξος ψυχὴ περὶ ποίου διαλόγου τῆς ἀγάπης πρόκειται!

Ἄκόμη καὶ δημοσιογράφος, τρέφων φιλοπαπικὰ αἰσθήματα, ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ:

«Υπῆρξεν ἐν τούτοις καὶ ἓνα νέφος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς συναντήσεως: Μεταξὺ τῶν δύο ἐπαφῶν, ὁμιλῶν ὁ Πάπας εἰς τὸν Ναὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Βηθλεέμ, ἀνεφέρθη πάλιν “εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν” εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἐθορύβησε τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ τὸν Πατριάρχην»¹⁷.

Ὁ αὐτὸς δημοσιογράφος εἰς ἄλλο σχόλιόν του, ἀναφερόμενον εἰς τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων, παρατηρεῖ:

«Ἡ συνάντησις τῶν Ἀρχηγῶν τῶν δύο παλαιότερων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐγεννήθη ἡ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ βεβαίως, κεφαλαίωδη σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανοσύνης, ἐφ' ὅσον μετὰ περίοδον ἐννέα αἰώνων διαφέσεως, ἐπέρχεται ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴ μεταξύ των... Ἀσφαλῶς ὅμως δὲν ἐδημιουργήθησαν αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν βαθμιαίαν ἄρσιν τοῦ σχίσματος. Περὶ τούτου

δὲν ἀφήνει καμμίαν ἀμφιβολίαν ἢ ἔκκλησις, ποὺ ἀπηύθυνεν ὁ Παῦλος ὁ ΣΤ΄, χθὲς ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως εἰς τὴν Βηθλεὲμ πρὸς τοὺς “κεχωρισμένους ἀδελφούς”, ὅπως ἐπανέλθουν εἰς τὴν ποιμνὴν, προσθέσας, ὅτι ἡ ἔνωσις “δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ εἰς βάρος τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως” καὶ ὅτι “δὲν πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ Χριστοῦ, διότι αὕτη δὲν εἶναι ἰδική μας, ἀλλ’ ἰδική του”. Ὁ πάπας, ἐμφανιζόμενος οὕτως ὡς “κάτοχος καὶ ἐρμηνευτὴς τῆς κληρονομίας τοῦ Χριστοῦ”, κατὰ τὴν ἰδίαν του ἔκφρασιν, προβάλλει ὑπεράνω τῆς ἐνώσεως τὸ πρωτεῖόν του καὶ ὑπενθυμίζει “τὸ ἀλάθητόν του”. Ἡ Ὁρθοδοξία ὅμως δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν ἔνωσιν ὡς ὑποταγήν. Καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἀπὸ τὸ Βατικανόν, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ αὐταπατάται»¹⁸.

Ἄς σημειωθῇ δέ, ὅτι τὸ σχόλιον ἐγράφη ὑπὸ συντάκτου τοῦ «Ἐθνους», ὑμνοῦντος ἐκ συστήματος τὴν φιλοπαπικὴν πολιτικὴν τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προσῆλθεν ὁ μὲν Ἀθηναγόρας, προσκομίζων τὸ νόμισμα τῆς ἀγάπης, ὁ δὲ Παῦλος ΣΤ΄ ἐπιδεικνύων τὸ νόμισμα τῆς πεπλανημένης λατινικῆς πίστεως περὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθήτου.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἠνάγκασε τὸ περιοδικὸν «Σωτῆρ» νὰ γράψῃ:

«Ἡ συνάντησις τῶν προκαθημένων τῆς Καθολικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγένετο. Οἱ ἀσπασμοὶ καὶ τὰ δῶρα ἀντηλλάγησαν. Ὁ διάλογος ἤρχισε. Δι’ αὐτὰ ὅμως ὅλα, ὁ κίνδυνος καθίσταται μεγαλύ-τερος. Ὁ κίνδυνος νὰ ἀπαμβλυθῇ εἰς τὴν ψυχὴν μας ἡ συνείδησις, ὅτι οἱ Καθολικοὶ εἶναι αἵρετικοί. Ὅταν ὀνομάζουσι τὴν Ἐκκλησίαν “πλοῖον τοῦ Πέτρου”, ὅταν ἀναγορεύουσι ἕνα ἄνθρωπον ἀλάθητον, ὅταν παρεισάγουσι εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἐπινοίας ἀνθρώπων, ὅταν δημιουργοῦν νέα δόγματα ἄγνωστα εἰς τὴν Μίαν, Ἁγίαν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων ἐννέα αἰώνων, ὅταν στεροῦν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος καλεῖ τοὺς πάντας νὰ τὸ πίοιεν, ὅταν τόσα ἄλλα παρόμοια διδάσκουσι καὶ πράττουσι, δὲν εἶναι αἵρετικοί; Εἶναι αἵρετικοὶ οἱ Καθολικοὶ καὶ ἐμμένουσι εἰς τὰς αἵρετικάς

καινοτομίας των καὶ τολμοῦν μάλιστα νὰ τὰς θεωροῦν, συμφώνως πρὸς τὸ ἐκ τῆς Βηθλεὲμ μήνυμα τοῦ Πάπα, “ὡς κληρονομίαν Χριστοῦ”. Εἶναι αἵρετικοὶ καὶ δι’ αὐτὸ ὡς αἵρετικοὺς βλέπουν ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ ζητοῦν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, ζητοῦν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ μᾶς μεταχειρισθοῦν “μετ’ εὐσπλαγχνίας”! Τὰ πάντα, λοιπόν, διαλαλοῦν τὸν κίνδυνον, ποὺ διατρέχομεν συνδιαλεγόμενοι μὲ ἐπιμόνους αἵρετικοὺς καὶ τὰ πάντα ἐπιβάλλουν εἰς ὅλους μας ἐπαγρύπνησιν»¹⁹.

Πάντως, τὸ Βατικανόν, ἐξ ὑστέρου τοῦλάχιστον, δὲν ἱκανοποιήθη ἐκ τῆς συναντήσεως τῶν Ἱεροσολύμων, ἴσως, διότι ἀνέμενε μεγαλύτερα προσηλυτιστικὰ κέρδη.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι μετὰ τὴν συνάντησιν συνεζητήθη εἰς τὴν Β’ Βατικανὴν σύνοδον τὸ «Διάταγμα περὶ τῶν Ἀνατολικῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν», διὰ τοῦ ὁποίου ὠργανώθη ἔτι μᾶλλον τὸ δόλιον σύστημα τῆς Οὐνίας.

Τὸ Διάταγμα, ὡς εἶναι συντεταγμένον, ἀγνοεῖ τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης τὸν ἐγκαινισθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὁ οὐνίτης πατριάρχης Μάξιμος Δ’ παρετήρησε, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ Διατάγματος (15.10.1964), ὅτι «ἡ συνάντησις μεταξὺ Παύλου ΣΤ’ καὶ Ἀθηναγόρου φαίνεται ἐν αὐτῷ (τῷ σχεδίῳ «σχήματι») ὡς νὰ μὴ σημαίνει τίποτε»²⁰.

Μόνον οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων ἐνθουσιῶντες φιλοπαπικοὶ οἰκουμενισταὶ ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ θεωροῦν κοσμοϊστορικὸν γεγονὸς τὸ πυροτέχνημα τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων τῆς παπικῆς Οὐνίας.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Β’, ἀναφερόμενος εἰς τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων γράφει:

«Κρίνοντες τὰς γενομένας πράξεις ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Παλαιστίνῃ, πρὸς τόσον ἐπίσημον, καὶ δὴ ἐξ ὀνόματος τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸν Πάπαν Ρώμης, λέγομεν, ὅτι τὰ ἀνὰ τὸν κόσμον, ὡς σωτήρια δῆθεν τῆς Χριστιανοσύνης διατυμπανισθέντα γεγονότα, εἶναι κανονικῶς κολάσιμα, ὡς γενόμενα ἐπὶ καταφρονήσει τῶν ἀγίων καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ ἐπὶ ἀνατροπῇ τῆς ἐν Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ αἰωνοβίου τάξεως, καὶ πρὸς σοβαρὸν σκανδαλισμὸν τῶν Ὁρθοδόξων, δὸς δ’ εἰπεῖν, καὶ

διαιρέσεως αὐτῶν, καὶ πρὸς προφανῆ ἐξευτελισμὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' αἱ τοιαῦται αὐτόβουλοι καὶ ἀμελέτητοι ἀποφάσεις, ὡς μάλιστα μετὰ τόσης ἀσυγγνώστου σπουδῆς ληφθεῖσαι καὶ ἐκτελεσθεῖσαι, κυοφοροῦσι καὶ ἐπικινδύνους ἐπιπτώσεις. Τὰ περὶ τούτου λαβόντα χώραν γεγονότα, ἄκρως δυσάρεστα καὶ διασύροντα αὐτὸ τοῦτο τὸ κῦρος τῆς Ὁρθοδοξίας, δὲν πρόκειται νὰ ἐκθέσωμεν ὧδε. Θὰ ὀμιλήσῃ ἐπὶ τούτων ἡ Ἱστορία μίαν ἡμέραν»²¹.

Ὁ Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς συναντήσεως τῶν Ἱεροσολύμων, ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τῆ 2 Φεβρουαρίου 1964:

«Προσοχὴ καὶ περίσκεψις ἐπιβάλλεται ὡσαύτως, φρονῶ, καὶ διὰ τὴν σύνθεσιν τῆς Πατριαρχικῆς συνοδείας κατὰ πᾶσαν γενικωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος συνάντησιν. Ἡ παρουσία ἐν αὐτῇ προσώπων ἀμφιβόλων ὀρθοδόξων φρονημάτων καὶ διαφορῶν Κροίσων καὶ μεγαλο-επιχειρηματιῶν οὐδόλως συμβιβάζεται μὲ τὸ ὀρθόδοξον αἰσθητήριον. Τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἀξιοῖ, ὅπως ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ Ἀρχηγὸς περιστοιχίζεται πάντοτε, ἰδιαίτερος δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμους αὐτοῦ ἐμφανίσεις, ὑπὸ προσώπων αὐστηρῶς ἐπιλεγμένων»²².

* * *

Περὶσσότερον ἐντυπωσιακὴ ἐνεφανίσθη ἡ συνάντησις τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ πάπα Παύλου ΣΤ', ἡ γενομένη τῆ 25ῃ Ἰουλίου 1967 εἰς τὴν Νέαν Ρώμην.

Τινὲς εἶδον ἔμμεσον τρόπον παραιτήσεως ἐκ τοῦ πρωτείου ἐξουσίας εἰς τὸ γεγονός, ὅτι πρῶτος ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐπεσκέφθη τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην εἰς τὴν ἐν τῷ Φαναρίῳ ἔδραν του.

Ὁ René Laurentin, εὐθύς μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πάπα εἰς Κων)πολιν, ἔσπευσε νὰ γράψῃ εἰς ἄρθρον του ἐν εἴδει συμπεράσματος:

«Ἡ χειρονομία αὕτη (τοῦ πάπα) εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν μίαν νέαν ἀντίληψιν περὶ τοῦ πρωτείου. Αἱ συνέπειαι ἐκ τούτου θὰ εἶναι σὺν τῷ χρόνῳ ἀνυπολόγιστοι. Τὸ πρωτεῖον χάνει τὴν ἀκαμψίαν, ἣτις προσεγίνετο εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν Ρώμην. Ἀναλαμβάνει τὸ πρόσωπον τοῦ Εὐαγγελίου. Ποία χαρὰ, ποία ἀνακούφισις, ποία εὐεργεσία διὰ τὴν Δύσιν, καθὼς καὶ διὰ τὴν Ἀνατολήν!»²³.

Τὰ παραπλανητικὰ αὐτὰ συνθήματα, ἀτυχῶς, ἐγένοντο πιστευτὰ ὑπὸ ἀφελῶν τινων ὀρθοδόξων, ἀγνοούντων τὴν ἀκαμψίαν τοῦ Βατικανοῦ ὡς πρὸς τὸ παπικὸν πρωτεῖον ἐξουσίας. Τὸ Βατικανὸν ἀλλάσσει μόνον μεθόδους, χάριν τῆς ἐπιτυχίας τῶν γνωστῶν σκοπῶν του.

Ὅρθῶς παρατηρεῖ ἐν προκειμένῳ ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας:

«... Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρώμης, ἡ προλαβοῦσα καὶ προτιμήσασα τὸν ἐπόμενον ἐν τοῖς πρωτείοις ἀδελφὸν αὐτοῦ τῆς Νέας Ρώμης, δὲν ἐγένετο ἐπὶ ἀθετήσει τινὶ τοῦ ἀξιουμένου ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πρωτείου, ἀλλὰ δεόν νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς ἄσκησις τούτου κατὰ πνεῦμα συγκεχροτισμένον (aggiornamento) καὶ ἦττον ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ εὐαγγελικόν, ἐμφανίζον δὲ τὴν Ρώμην “π ρ ο κ α θ η μ ε - ν η ν τ ῆ ς ἀ γ ά π η ς”. Διὰ τούτων βεβαίως δὲν ἀποσκοποῦμεν νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ θαρραλέον τῆς παπικῆς πρωτοβουλίας, οὐδὲ τὸ ρηξικέλευθον τῆς θαυμαστῆς ἀποφασιστικότητος τοῦ ρωμαίου ποντίφηκος. Διότι καὶ πολλῶ πρότερον, πρὸ αἰώνων πολλῶν μεταξὺ τῶν τίτλων, τοὺς ὁποίους εἰς ἕκαστος τῶν παπῶν ἐγκαλλωπιζόμενος προέβαλλεν, ἦτο καὶ ὁ τίτλος “servus servorum Dei” (=δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ). Ἐν τῇ πράξει ὅμως ὁ οὕτωςε τιτλοφορούμενος δοῦλος προέβαλλεν εἰς προσκύνησιν τὸν πόδα, πᾶν ἄλλο ἢ δοῦλος τῶν πιστῶν ὑπάρχων. Ὑπάρχει τεραστία ἀπόστασις μεταξὺ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων»²⁴.

Πάντως ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ΄ οὐδέποτε οὐδαμοῦ ἔκαμε καὶ ἀπλοῦν τινα ὑπαινιγμὸν περὶ παραιτήσεώς του ἐκ τοῦ πρωτείου ἐξουσίας.

Ἄντιθέτως, ἤχοῦν ἐντόνως ἀκόμη εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων αἱ ἀπαράδεκτοι θέσεις τοῦ Παύλου ΣΤ΄ περὶ πρωτείου ἐξουσίας, αἱ προβληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου εἰς τὴν Β΄ Βατικανὴν σύνοδον καὶ εἰς τὴν ἐγκύκλιόν του «Ecclesiam Suam», ἔνθα ὀνομάζει ἑαυτὸν «διάδοχον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου, ὑπέρτατον κλειδοῦχον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντιπρόσωπον τοῦ Χριστοῦ... πρῶτον ποιμένα τῆς παγκοσμίου ποιμένης αὐτοῦ»²⁵.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸ «πιστεύω τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ» ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ΄ ἐπανερχεται ἐσχάτως εἰς τὸ παπικὸν πρωτεῖον²⁶.

Δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν νεωτέραν παπικὴν ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Παῦλος ΣΤ΄ παραιτεῖται τοῦ πρωτείου ἐξουσίας, περιορίζων ἑαυτὸν εἰς τὸ πρωτεῖον τιμῆς καὶ ἀγάπης!

Ἐπειτα, αἱ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς φιλοφρονήσεως ὑπαγορευόμεναι ἐπισκέψεις τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου πρὸς ἄλλους, θεωρουμένους μικροτέρους των, πραγματοποιοῦνται συχνὰ σήμερον ἐκ μέρους τῶν ἡγετῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἰσχυροτέρων ὀλοκληρωτικῶν κρατῶν τοῦ κόσμου.

Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι πρῶτος ὁ πάπας Ρώμης ἐπεσκέφθη τὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως.

Ὡς πρὸς τὴν στάσιν ὁμως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἔναντι τοῦ Παύλου ΣΤ', κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς Κων)πόλεως, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων πρὸ τῆς συναντήσεως μηνυμάτων του ὁ Ἀθηναγόρας ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν δύναται νὰ γίνῃ, παρὰ τὰς ὑφισταμένας διαφοράς.

Τὸ περιοδικὸν «**Irénicon**», ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς ἐν Chevetogne τοῦ Βελγίου Μονῆς τῶν Βενεδικτίνων, ἐδημοσίευσεν πασχάλιον πατριαρχικὸν μήνυμα τοῦ 1967, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἀθηναγόρας διεκήρυττεν:

«Ἡμεῖς, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀναλογιζόμενοι σοβαρῶς τὸ καθῆκόν μας καὶ τὴν εὐθύνην μας, ἃς κατέλθωμεν ἀπὸ τῶν θρόνων μας καὶ ἐν ἀδελφικῇ ποιμαντικῇ συνεργασίᾳ ἃς ἀνοίξωμεν τὴν τρίτην περίοδον τῆς Ἐκκλησίας, τὴν περίοδον τῆς ἀγάπης καὶ συνδιαλλαγῆς, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνυπάρξεως ἐν τῇ ἰσότητι, ἕως οὗ ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ νὰ μᾶς ἐνώσῃ πάλιν ἐν τῷ ἀγίῳ ποτηρίῳ τοῦ σώματός Του καὶ τοῦ ἀχράντου καὶ ἀγίου αἵματός Του, ὡς συνέβαινε πρὸ τοῦ 1054, παρὰ τὰς ὑφισταμένας καὶ τότε διαφοράς»²⁷.

Ὡμιλήσαμεν ἤδη ἀλλαχοῦ διὰ μακρῶν περὶ τῆς ἀστηρίκτου γνώμης, ὅτι πρὸ τοῦ 1054 ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἠνωμένη, *«παρὰ τὰς ὑφισταμένας καὶ τότε διαφοράς»*.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία κατηγορηματικῶς ἀποφαίνεται, ὅτι αἱ διαφοραὶ, αἱ προκαλέσασαι τὸ Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸ τοῦ 1054 δὲν εἶχον υἱοθετηθῆ ὡς ἐπίσημος διδασκαλία ὑπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπλῶς ἐδιδάσκοντο εἰς τινὰ μέρη τῆς Δύσεως, ἐνῶ ἡ Ρώμη εἶχε ταχθῆ ἔναντίον τῶν πρὸ τοῦ 1054 καινοτομιῶν.

Ἐπειτα, ὁ πατριάρχης Ἀθηναγόρας ὁμιλεῖ περὶ *«ἀδελφικῆς ποιμαντικῆς συνεργασίας»*, ἐνῶ εἶναι γνωστόν, ὅτι οὐδεμία *«ποιμαντικῆς συνεργασίας»* δύναται νὰ γίνῃ μετὰ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν, ἐὰν δὲν προηγηθῆ ἡ δογματικὴ μετ' αὐτῶν ἔνωσις ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει.

Ποιμαντικῆς συνεργασίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων προϋποθέτει ἐκθεμελίωσιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἀπαγορεύουν ρητῶς καὶ

αὐτὴν ἔτι τὴν ἀπλὴν συμπροσευχὴν μετὰ τῶν σχισματικῶν καὶ αἰρετικῶν.

Τὸ πασχάλιον πατριαρχικὸν μήνυμα τοῦ 1967 ἔδωσε τὸ δικαίωμα εἰς τὸν C. J. Dumont, διευθυντὴν τοῦ κέντρου τῶν οἰκουμενικῶν σπουδῶν Istina, νὰ γράψῃ εὐθύς μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πάπα Ρώμης εἰς τὴν Κων)πολιν:

«Ὁ πατριάρχης Ἀθηναγόρας», γράφει ὁ Dumont, «θεωρεῖ ἐκθύμως, ὅτι ὁ ποιμαντικός του ρόλος συνίσταται πρωτίστως καὶ οὐσιωδῶς εἰς τὸ νὰ προωθήσῃ τὰς χειρονομίας ταύτας, τὰς ὄντως ἀποτελεσματικὰς ἐν τῇ ὑποθέσει προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐνώσεως, ἐπαφίνων εἰς τοὺς θεολόγους τὴν φροντίδα νὰ συζητήσουν μετὰξὺ των ζητήματα θεολογικὰ ἢ κανονικὰ διαμφισβητούμενα. Δι' αὐτὸν (τὸν πατριάρχην Ἀθηναγόραν) ὅ,τι μᾶς χωρίζει σήμερον ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, ὑφίστατο ἤδη, καίτοι κατὰ τρόπον ἥττον σαφῆ, πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ 1054. Ἐὰν δέ, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, αἱ διαφοραὶ αὗται ἐθεωροῦντο ὡς δευτερεύουσαι καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὡς ἀνεπαρκεῖς, ἵνα προκαλέσουν ρῆγμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, διατί δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς τοιαῦται ἀκόμη καὶ σήμερον; Ἀπὸ τοῦ νῦν ἡ πλήρης κοινωνία τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς θὰ ἦτο δυνατόν ἐπὶ ταύτης τῆς βάσεως νὰ ἀποκατασταθοῦν»²⁸.

Εἶναι ὄντως λυπηρόν, ὅτι εἰς τοιαῦτα ἀπαράδεκτα θεολογικῶς συμπεράσματα ἐξωθεῖ τὸν κάλαμον ἐνὸς ρωμαιοκαθολικοῦ ἢ ἀστήρικτος θεωρία τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου περὶ μυστηριακῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, «παρὰ τὰς ὑφισταμένας διαφοράς».

Καὶ ὁ ἀναλφάβητος ὀρθόδοξος πιστὸς ἀντιδρᾷ αὐτομάτως εἰς τοιαύτην καινοφανῆ θεωρίαν. Καὶ ὁ πρωτοετῆς φοιτητὴς τῆς θεολογικῆς Σχολῆς γνωρίζει, ὅτι προηγεῖται ἡ ἐνότης τῆς πίστεως τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας.

Ὡς πρὸς τὴν ὑποτίμησιν τῶν δογματικῶν διαφορῶν παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ ἐκτενὲς κεφάλαιον περὶ τῶν πλανῶν τοῦ παπισμοῦ.

Ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ὑποτίμησιν τῶν δογματικῶν διαφορῶν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου, γράφει:

«Αἱ ἱστορικῶς ἀσύστατοι αὗται διακηρύξεις γίνονται τόσον ἐπισήμως καὶ αὐθεντικῶς, καθ' ὃν χρόνον αἱ τῶν

ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν προσηλυτιστικαὶ ὀργανώσεις ὑφίστανται καὶ ἐξακολουθοῦν μετὰ πολλῆς τῆς πανουργίας καὶ τῆς κεκτημένης μακροχρονίου πείρας τῶν νὰ κινουῦνται. Τί δ' ἐπακολουθεῖ καὶ τί δύναται περισσότερο νὰ ἐπακολουθήσῃ; Οἱ ἀστήρικτοι καὶ μὴ ἐπαρκῶς πεφωτισμένοι ἐκ τῶν ὀρθοδόξων εὐκολώτατα, συνωθουσῶν εἰς τοῦτο καὶ τῶν πατριαρχικῶν βεβαιώσεων, παρασύρονται εἰς τὴν μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν, βαθμηδὸν δὲ καὶ εἰς τὴν ἀφομοίωσιν μετὰ τῶν Χριστιανῶν τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν. Εἶναι ἐπόμενονον ἐκ τῶν τοιούτων παραχωρήσεων νὰ προκαλῆται ὄχι μόνον σύγχυσις μετὰ τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ φανατισμὸς καὶ ἀγανάκτησις, ψυχραίνουσα τὴν ἀγάπην καὶ ἀποδεικνύουσα κενὸν ρῆμα τὸν Διάλογον αὐτῆς καὶ ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης ἐξ αὐτοῦ προσεγγίσεως, μᾶλλον νὰ ὀξύνωνται καὶ νὰ ἀπομακρύνωνται ἀλλήλων τὰ διεστῶτα. Ἀφίνομεν δὲ καὶ τὸν τραυματισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐντεῦθεν θὰ ὑφίσταται τὸ πατριαρχικὸν κῦρος, οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐπακολουθούσης μειώσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν παλινωδιῶν εἰς ἃς θὰ ἐξαναγκάζεται πρὸς τακτοποιήσιν τῶν προκαλουμένων συγχύσεων»²⁹.

* * *

Περισσότερον θεαματικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχή, τῆς ὁποίας ἔτυχεν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1967 κατὰ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ πάπα Παύλου ΣΤ' εἰς Ρώμην.

Πολλοὶ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων κατεπλάγησαν, διότι ὁ ῥωμαῖος ποντίφηξ, φιλοφρόνως φερόμενος, παρεχώρησε τὸν θρόνον του ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας εἰς τὸν πατριάρχην Ἀθηναγόραν.

Διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν διπλωματίαν τοῦ Βατικανοῦ ἢ χειρονομία τοῦ πάπα ἐξελήφθη ὡς πρᾶξις ἀποφασιστικῆ, ἱκανὴ νὰ προωθήσῃ τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, μὲ βάσιν τὴν ἀδελφικὴν ἰσοτιμίαν.

Ὁ πάπας ὅμως, ἐχόμενος μετὰ πάθους τῆς θεωρίας περὶ τοῦ πρωτείου ἐξουσίας, ἐπιδιώκει τὸν αὐτὸν πάντοτε σκοπὸν καὶ ὅταν εἰς τὴν Φλωρεντίαν τῷ 1439 προτείνῃ μετ' ἐπιμονῆς τὸν πόδα εἰς προσκύνησιν πρὸς τὸν πατριάρχην Κων)πόλεως Ἰωσήφ καὶ ὅταν τῷ 1967 προσφέρῃ τὸν θρόνον του εἰς τὸν πατριάρχην Ἀθηναγόραν.

Ἡ «Καθολικὴ» ὁμιλεῖ περὶ τῶν δύο ἰσοῦσῶν θρόνων ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθησαν οἱ προκαθήμενοι

τῶν δύο Ἐκκλησιῶν: «Ἐντὸς ὀλίγου, ἀναφέρει, ἐκάθηντο ἀμφότεροι ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἐπὶ θρόνων ἰσοῦψῶν καὶ ἀπαρραλλάκτων, ὥστε οἱ παριστάμενοι ρωμαῖοι καθολικοὶ ἠφνιδιάσθησαν πρὸ τοιαύτης δικεφαλίας εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι ποσῶς συνηθισμένοι». Κατὰ τὴν «Καθολικὴν», «πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διηρωτῶντο, μήπως ἐπῆλθεν ἤδη ἡ τελεία ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν»³⁰.

Καὶ ἡ μὲν ἔνωσις ἀκόμη πόρρω ἀπέχει καὶ μετὰ τὴν ἐντυπωσιακὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης, ὁ δὲ Παῦλος ΣΤ΄ ὑπεδέχθη τὸν Ἀθηναγόραν εἰς τὴν Ρώμην μετ' ἀσυνήθων τιμῶν, χωρὶς ὅμως νὰ αισθανθῆ τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ὅσα εἶπε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1964 ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Βηθλεὲμ περὶ ἐπιστροφῆς τῶν ὀρθοδόξων εἰς τὴν μάνδραν τοῦ Βατικανοῦ.

Οὐδεὶς ἀνέμενε, ὅτι κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης ὁ πάπας θὰ παρητεῖτο τοῦ πρωτείου ἐξουσίας καὶ θὰ ἐχώρει ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀληθῆ ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Καὶ ἐὰν ἀκόμη λάβουν χώραν χίλια παρόμοια συναντήσεις καὶ ἀνάλογοι ἐναγκαλισμοὶ τῶν προκαθημένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως θὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ἐφ' ὅσον τὸ Βατικανὸν δὲν παραιτεῖται τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτου καὶ δὲν ἀποκηρύσσει γενικώτερον τὸν ὄραθον τῶν πλανῶν τοῦ παπισμοῦ.

Περὶ αὐτοῦ πειθεὶ καὶ ἀπλῆ ἀνάγνωσις τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ ῥωμαῖος ποντίφηξ κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης. Ὁμίλησε περὶ πολλῶν, ἀπέφυγεν ὅμως ἐπιμελῶς νὰ θίξῃ τὸ πρωτεῖον, τὸ ἀλάθητον καὶ τὰς πλάνας του³¹.

Ἡ «Καθολικὴ», ἐξ ἀφορμῆς τῆς συναντήσεως τῆς Ρώμης, θέτουσα τὸ θέμα τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, γράφει: «Ἐφ' ὅσον τοιαύτη κοινωνία ἐπετράπη, ἔπεται, ὅτι οὐδὲν ἀληθῶς κώλυμα τὴν ἐμποδίζει καὶ ὅτι ἤδη ὑπερεπηδήθησαν τὰ δογματικὰ ἐμπόδια. Ἄρά γε ὁ Παῦλος ΣΤ΄ καὶ ὁ Ἀθηναγόρας Α΄ θὰ πράξουν ποτὲ τὸ αὐτό, καθὼς πράττουσιν ἤδη πολλοὶ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοὺς πιστῶν, ὅπερ εὔχονται ἀμφότεροι ἐξ ὅλης τῆς καρδιάς; Μήπως κατὰ τὴν προσεχῆ των συνάντησιν; Θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ τὸ μέλλον»³².

Ἡ «Καθολικὴ», ὄργανον τῆς ἐν Ἑλλάδι Οὐνίας, πλανᾶται πλάνην δεινὴν, ὅταν ἰσχυρίζεται, ὅτι «ὑπερεπηδήθησαν τὰ δογματικὰ ἐμπόδια» ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέραν μυστηριακὴν κοινωνίαν ὀρθοδόξων καὶ καθολικῶν, ἐπειδὴ ὁ πάπας διὰ τῆς Β΄ Βατικανῆς συνόδου ἐπέτρεψε τοιαύτην κοινωνίαν, χάριν τῶν προσηλυτιστικῶν σκοπῶν τῆς Οὐνίας.

Τὰ δογματικὰ ἐμπόδια ὑφίστανται εἰς τὸ ἀκέραιον, κωλύοντα πᾶσαν μυστηριακὴν κοινωνίαν, ὅσοι δὲ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων κοινωνοῦν εἰς

ναούς ρωμαιοκαθολικῶν πίπτουν τραγικὰ θύματα τοῦ διαβρωτικοῦ ἔργου τῆς παπικῆς Οὐνίας.

Πάντως, εἶναι λυπηρὸν, ὅτι καὶ μετὰ τὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης τοιαῦτα παραπλανητικὰ συνθήματα ἐξεπέμφθησαν ἐκ μέρους τῶν πρακτόρων τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ διάλογος, λοιπόν, τῆς ἀγάπης μοναδικὸν σκοπὸν ἔχει τὴν παραπλάνησιν τῶν ὀρθοδόξων, ἀφοῦ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς «Καθολικῆς», ἤδη πολλοὶ ἐκ τῆς ποιίμνης τοῦ πατριάρχου Ἀθηνᾶγορου κοινωνοῦν εἰς ρωμαιοκαθολικοὺς Ναοὺς ³³.

Ὁ θεολόγος Ἰωάννης Καλτέκης, αὐτόπτης τῆς συναντήσεως τῶν δύο προκαθημένων εἰς Ἱεροσόλυμα, παρατηρεῖ:

«Προσωπικῶς δὲν συμμεριζόμεθα τὸν ἄκρατον καὶ ἀσυγκράτητον ἐνθουσιασμόν, ὁ ὁποῖος ἐπεκράτησεν εἰς ἐξωθεολογικοὺς κύκλους ἀνειδημόνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἠκούοντο, μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς συναντήσεως Ρώμης καὶ Κων/πόλεως, ἄλλοτε μὲν ξεκαρδιστικά, ἄλλοτε δὲ βάνανσοι σκέψεις διὰ τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ποδοσφαιρικοῦ ἀγῶνος... Εἰς τὴν Σύνοδον, εἰς τὴν θεολογικὴν συζήτησιν, θὰ γίνῃ ἡ πραγματικὴ συνάντησις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ οὐχὶ εἰς μίαν διαχυτικὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχηγοῦ... Ἐφ' ὅσον θὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ ἐνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἰς ἕτερον ἐπίπεδον, ἐκτὸς τοῦ Θεολογικοῦ, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ μία προσωρινὴ καὶ ἐφήμερος συγκόλλησις, οὐδέποτε ὅμως μία πραγματικὴ ἐνωσις καὶ κοινωμία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν» ³⁴.

(*) Ἀρχιμανδρίτου Σπιριδῶνος Σπ. Μπιλάλη, Ὁρθοδοξία καὶ Παπισμὸς, τ. Β', σελ. 343-353, ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», Ἀθῆναι 1969.

11. Ἐφημερ. «Καθολικὴ», ἀριθ. 1566/17.1.1968, σελ. 3.

12. Π. Γρηγορίου, Χρονικὸν συναντήσεως..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 14. Ἴδὲ καὶ ἐφημερ. «**L' Osservatore Romano**», 7-8.1.1964.

13. (†) Χρυσοστόμου Β', Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Τὰ Πεπραγμένα, ἀπὸ 15-7-1963 μέχρι 15-7-1964, σελ. 39, Ἀθῆναι, 1964.

14. (†) Χρυσοστόμου Β', Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 50.

15. Παρὰ (†) Χρυσοστόμῳ Β', Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 45 καὶ 46.

16. Παρὰ (†) Χρυσοστόμῳ Β΄, Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν, Τὰ Πεπραγμένα, ἀπὸ 15-7-1964 μέχρι 30-9-1965, σελ. 105, Ἀθῆναι, 1965.
17. Ἐφημερ. «Ἔθνος», 16.1.1964.
18. Ἐφημερ. «Ἔθνος», 7.1.1964.
19. Περιοδ. «Σωτήρ», 15.2.1964.
20. Παρὰ Ἰω. Καλογήρου, Ἡ Β΄ ἐν Βατικανῶ Γενικῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Σύνοδος καὶ ἡ Οἰκουμενικῇ προσπάθειά αὐτῆς κατ' ὀρθόδοξον θεώρησιν, σελ. 5, ὑπόσημ. 3, Θεσ/νίκη, 1965.
21. (†) Χρυσοστόμου Β΄, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Τὰ Πεπραγμένα, ἀπὸ 15-7-1963 μέχρι 15-7-1964, σελ. 40 καὶ 41, Ἀθῆναι, 1964.
22. Παρὰ (†) Χρυσοστόμῳ Β΄, Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 48.
23. Παρὰ Π. Ν. Τρεμπέλα, Αἰ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανεῖου Συνόδου ὑποχρεώσεις μας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 71. Ἴδὲ καὶ «**Informations Catholiques Internationales**», p. 4, Αὐγούστος, 1967.
24. Π. Ν. Τρεμπέλα, Αἰ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανεῖου Συνόδου ὑποχρεώσεις μας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 71 καὶ 72.
25. Πάπα Παύλου ΣΤ΄, Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ «*Ecclesiam Suam*», 6 Αὐγούστου 1964, ἔκδ. «Καλοῦ Τύπου», σελ. 6, Ἀθῆναι.
26. Παρὰ Ἀθηνάγορα, Μητροπολίτη Θυατείρων, Ἀξιολόγησις τοῦ παπικοῦ πιστεύου καὶ τῶν σχέσεων Ὀρθοδοξίας καὶ Καθολικισμοῦ, ἔκδοσις πολυγραφημένη, σελ. 2, 3 καὶ 4, Birmingham, 1968.
27. Περιοδ. «**Irenicon**», Νο 2/1967, p. 237.
28. Παρὰ Π. Ν. Τρεμπέλα, Αἰ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανεῖου Συνόδου ὑποχρεώσεις μας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 86.
29. Π. Ν. Τρεμπέλα, Αἰ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανεῖου Συνόδου ὑποχρεώσεις μας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 89 καὶ 90.
30. Ἐφημερ. «Καθολικὴ», ἀριθ. 1557/1.11.1967, σελ. 1.
31. Περιοδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἀριθ. 594-595 ια΄-ιβ΄, σελ. 410-415, Νοέμβριος-Δεκέμβριος, 1967.
32. Ἐφημερ. «Καθολικὴ», ἀριθ. 1557/1.11.1967, σελ. 2.
33. Ἐφημερ. «Καθολικὴ», ἀριθ. 1557/1.11.1967, σελ. 2.
34. Περιοδ. «Ἀνάπλασις», Περίοδος Γ΄, ἀριθ. 122/Φεβρουάριος 1964, σελ. 13.